
**RAPORT DE ACTIVITATE ÎN SISTEMUL DE ACORDARE A ASISTENȚEI
JURIDICE GARANTATE DE STAT PENTRU ANUL 2013**

SUMAR

Angajamentul de a acorda asistență juridică persoanelor care nu dispun de mijloace financiare suficiente pentru a plăti serviciile juridice și de a consolida sistemul actual de asistență juridică garantată de stat **se reflectă în actele internaționale** la care Republica Moldova este parte, în **legislația și documentele de politici ale Republicii Moldova, inclusiv în Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova** „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2011-2014, în **Strategia de Reformă a Sectorului Justiției pentru anii 2011-2016, Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2011-2014 și Strategia de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru anii 2012-2014.**

Pe parcursul anului 2013, **Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat (CNAJGS) s-a întrunit în 9 ședințe ordinare și o ședință extraordinară**, a adoptat 54 hotărâri întru asigurarea funcționalității sistemului de asistență juridică garantată de stat. În baza Legii nr. 198-XVI din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, în anul 2013 **Oficiile teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat au acordat asistență juridică de urgență** (în caz de reținere în cauze penale și contravenționale – 2699 cauze) **și calificată** (33 569 cauze, dintre care 31 454 cauze penale și 2115 cauze non-penale), **beneficiind de asemenea asistență 37007 persoane** (inclusiv 1 948 minori, 4 060 femei).

Pentru acordarea asistenței juridice **au fost implicați 490 avocați** care acordă asistență juridică garantată de stat, **dintre care 12 avocați publici, 11 avocați specializați în cauzele cu implicarea copiilor, 10 avocați specializați care acordă asistență juridică calificată garantată de stat solicitanților de azil, refugiaților, beneficiarilor de protecție umanitară, apatrizilor și solicitanților de apatrid și 13 avocați specializați în acordarea asistenței juridice garantate de stat persoanelor cu dizabilități mintale.**

Activitatea sistemului în anul 2013 a continuat să demonstreze o serie de **tendințe pozitive**:

- În ansamblu, **sistemul este funcțional**. Regulile și procedurile de lucru sunt aprobate, aplicate și optimizate permanent; personalul care activează în cadrul sistemului este instruit; serviciile sunt mediatizate mai intens și oferite unui număr în creștere de beneficiari, în special pe cauze penale; este asigurat un nivel minim de resurse care sunt valorificate cu un grad avansat de eficiență;
- **Cadrul normativ-juridic este în continuă perfecționare**. În baza Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat și a cadrului normativ secundar, reflectat în Regulamentele care reglementează activitatea în sistemul de asistență juridică garantată de stat, CNAJGS a adoptat reglementările necesare, revizuiuindu-le și

ajustându-le periodic, astfel încât acestea să fie clare, consecvente și fundamentate științific. În anul 2013 au fost introduse în textul Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat reglementări privind dreptul copiilor victime ale infracțiunilor de a beneficia de asistență juridică garantată de stat, a fost revizuit Regulamentul cu privire la mărimea și modul de remunerare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, prin revizuirea cuantumului remunerării pentru unele acțiuni procesuale efectuate de avocat, includerea unor acțiuni procesuale noi, efectuate în procesul de acordare a asistenței juridice pe cauze civile și excluderea prevederii din pct. 9 al Regulamentului, care prevede că remunerarea pe zi a avocatului nu poate depăși suma de 200 lei, oferind posibilitate avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat să încaseze remunerarea integrală pentru lucrul efectiv realizat. Nu mai puțin importantă este revizuirea procedurii și criteriilor de selectare a avocaților care acordă asistență juridică calificată garantată de stat prin modificarea Regulamentului cu privire la concursul de selectare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat, ulterior fiind aplicat un mecanism mai eficient de selectare a avocaților, element important pentru asigurarea calității asistenței juridice garantate de stat.

- ***Nivelul de calificare profesională a angajaților Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS și Aparatului administrativ al CNAJGS este în creștere permanentă*** ca efect al autoinstruirii, instruirii continue și schimbului de experiență. Aceasta a devenit posibil în urma desfășurării atelierelor de instruire organizate pentru personal. Astfel, 6 ateliere de instruire ale personalului Oficiilor teritoriale ale CNAJGS precum și al Aparatului administrativ al CNAJGS au creat condiții favorabile de interacțiune între aceștia pentru înlăturarea neclarităților și deficiențelor, schimb de bune practice privind colectarea și analiza datelor statistice, comunicarea cu partenerii CNAJGS, organizarea eficientă a timpului de lucru, activități de monitorizare, evaluare și auto-evaluare.
- ***Gradul de vizibilitate a sistemului a sporit.*** Majoritatea factorilor de decizie și a solicitanților de asistență juridică garantată de stat cunosc schema de funcționare a sistemului de asistență juridică garantată de stat. Prin sporirea acțiunilor de mediatizare, sistemul devine tot mai cunoscut și potențialilor beneficiari de asistență juridică garantată de stat, în special pe cauzele non-penale. Activitățile de mediatizare au fost realizate prin diseminarea ghidurilor practice, pliantelor și broșurilor informative în rândurile populației, prin plasarea spot-urilor informative la un post național de televiziune, plasarea bannerelor informative în localitățile de reședință ale Oficiilor teritoriale ale CNAJGS. Totodată, în cadrul vizitelor de monitorizare a parajuriștilor, au fost desfășurate campanii de informare a populației rurale despre asistența juridică primară și calificată garantată de stat. Colaborarea Oficiilor teritoriale ale CNAJGS cu asociațiile obștești a dus la intensificarea activităților de mediatizare, CNAJGS beneficiind de suportul acestora la diseminarea informației pertinente activității din sistemul de asistență juridică garantată de stat.
- ***Calitatea asistenței juridice garantate de stat rămâne a fi una din prioritățile de activitate ale CNAJGS.*** Se acordă atenție tuturor componentelor calității, astfel că nu mai puțin importantă este și cea de instruire profesională continuă, care oferă posibilitatea avocaților implicați în sistem de a-și perfecționa cunoștințele în domenii specifice. Activitățile de monitorizare a persoanelor autorizate să acorde asistență juridică garantată de stat continuă să fie unul dintre instrumentele utilizate de către CNAJGS întru asigurarea calității. Totuși, pe parcursul anului 2013, CNAJGS a urmărit

completarea instrumentelor care asigură calitatea serviciilor de asistență juridică garantată de stat. La acest capitol se numără modificarea procedurii de desfășurare a concursului pentru accedere a avocaților în sistem, precum și conturarea statutului prioritar al ținerii dosarului în apărare de către fiecare avocat în parte, prin reglementarea sancțiunii în cazul depistării faptului contrar și aprobarea modelului tip al dosarului în cauză.

- **Interesul actualilor și potențialilor parteneri ai CNAJGS** pentru consolidarea capacității sistemului de asistență juridică garantată de stat **este în continuă creștere** unele relații de colaborare au fost formalizate prin acorduri de colaborare, fiind încheiate acorduri de colaborare cu asociațiile obștești care acordă asistență juridică primară cetățenilor, acorduri de colaborare cu partenerii de dezvoltare, în particular Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova (PNUD Moldova) și Fundația “Soros-Moldova” (FSM), cu suportul cărora în anul 2013 a fost posibilă în continuare implementarea obiectivelor de dezvoltare a sistemului de asistență juridică garantată de stat, în particular a acțiunilor strategice prevăzute în documentele de politici ale Republicii Moldova, cum ar fi Planul National în Domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2011-2014 (PNADO 2011-2014) și Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 (SRSJ 2011-2016).
- **Statutul juridic definitiv al CNAJGS.** În anul 2013, CNAJGS a fost susținut în activitatea sa de către Aparatul administrativ, care a asigurat activitatea continuă a Consiliului Național și a exercitat controlul asupra funcționării sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, măsură care a contribuit esențial la asigurarea funcționării și fortificarea capacității de administrare a întregului sistem de acordare a asistenței juridice garantate de stat. Aparatul administrativ a contribuit la insituirea unor pârghii manageriale pentru administrarea continuă a activității sistemului de asistență juridică garantată de stat, prin organizarea și managementul informației și comunicării, între Oficiile Teritoriale și CNAJGS, între CNAJGS și partenerii de activitate, managementul strategic, prin implementarea și monitorizarea implementării politicilor în domeniu, managementul comunicării și relațiilor externe, managementul resurselor financiare. Într-o exercitare a competențelor funcționale ale CNAJGS, aparatul administrativ a elaborat proiectele de documente care urmau a fi adoptate de CNAJGS, inclusiv proiecte de documente fundamentate pe analize și prognoze ce țin de activitatea sistemului de asistență juridică garantată de stat, exercitând monitorizarea executării hotărârilor CNAJGS și îndeplinind alte atribuții în conformitate cu Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, Regulamentul de activitate al Aparatului administrativ al CNAJGS și alte acte normative din domeniul asistenței juridice garantate de stat.

Cu toate acestea, se constată unele **deficiente în activitate**, precum *cadrul legislativ* ce necesită încă perfecționare, precum ar fi extinderea categoriilor de beneficiari ai asistenței juridice garantate de stat exceptați de testul financiar (ex: solicitanți de azil, victimele violenței în familie, victimele infracțiunilor etc.); *volum de lucru în creștere* a colaboratorilor Oficiilor teritoriale ale CNAJGS și Aparatului administrativ al CNAJGS, număr limitat de persoane care ar răspunde la solicitările de asistență juridică garantată de stat, *încă nu este implementat mecanismul de recuperare a cheltuielilor* de asistență juridică garantată de stat, *accesul la bazele de date pentru verificarea capacității de plată a solicitanților în continuare este restricționat*. Sunt necesare intervenții continue în vederea unei ample mediatizări a asistenței juridice garantate de stat îndeosebi pe cauzele non-penale, deși au trecut 2 ani de la instituirea asistenței juridice pe acest tip de cauze populația încă nu este suficient

informată despre aceste posibilități. Depășirea acestor deficiențe și provocări necesită și **intervenția altor autorități publice**, cât și a partenerilor de dezvoltare ai CNAJGS.

Prezentul raport de activitate cuprinde informații referitor la:

- I. Obligații internaționale și angajamente de acordare a asistenței juridice garantate de stat;**
- II. Activitatea în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat în anul 2013;**
- III. Obiective strategice și planul de acțiuni pentru anul 2014.**

I. OBLIGAȚII INTERNAȚIONALE ȘI ANGAJAMENTE DE ACORDARE A ASISTENȚEI JURIDICE GARANTATE DE STAT

Asigurarea accesului liber la justiție constituie un principiu de bază al statului de drept și o cerință obligatorie ce rezultă din actele internaționale la care Republica Moldova este parte. Asistența juridică efectivă constituie un element de bază al accesului la justiție și statul are obligația de a garanta asistență juridică persoanelor care nu dispun de mijloace financiare suficiente pentru a plăti serviciile juridice.

Obligația de acordare a asistenței juridice calificate rezultă din mai multe acte internaționale:

- a) Declarația Universală a Drepturilor Omului, 10 decembrie 1948, în particular art. 2,7,8,10,11;
- b) Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, în particular art. 2 și art. 14 (3d);
- c) Convenția Internațională cu privire la drepturile copilului, în particular art. 12, 37(d), art. 40 (2b);
- d) Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, în particular art. 6.3 (C) și jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului referitoare la articolul respectiv;
- e) Recomandările și Rezoluțiile Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei referitoare la:
 - Asistența juridică gratuită în materie civilă, comercială și administrativă (No Rec(76)5);
 - Asistența juridică gratuită și consultantță (No Rec(78)8);
 - Măsurile de facilitare a accesului la justiție (No Rec(81)7);
 - Accesul efectiv la lege și justiție pentru persoane sărace (No Rec(93)1) și
 - Libertatea de a exercita profesia de avocat (No Rec (2000)21).
- f) Rezoluția nr. 67/187 adoptată de Adunarea Generală ONU la 28 martie 2013 cu privire la Principiile și Liniile directoare ale ONU privind Accesul la Asistența Juridică Garantată de Stat în Sistemele de Justiție Penală.

Angajamentul de a facilita accesul la justiție se reflectă și în documente de politici ce țin de drepturile omului, justiție și afaceri interne, în particular,

1. **Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”, 2011-2014 (Fortificarea instituțiilor avocaturii și acordarea asistenței juridice garantate de stat:** Fortificarea în continuare a instituției avocaturii și a sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat);

2. **Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2011-2014,** (acțiunea 83-87 - fortificarea în continuare a instituției avocaturii și a sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat. Guvernul va institui un *sistem viabil de acordare a asistenței juridice garantate categoriilor de persoane defavorizate, pe toate categoriile de cauze (penale, contravenționale și civile)*; consolidarea sistemului *avocațiilor specializați* pentru cauzele cu minori; revizuirea regulilor cu privire la răspunderea avocatului pentru prejudiciul cauzat clientului; *crearea rețelei de servicii parajuridice comunitare* alături de servicii integrate de asistență socială, pentru acordarea asistenței juridice primare);

3. **Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului pe anii 2011-2014,** (Capitolul 3. Consolidarea justiției și a instituțiilor pentru protecția drepturilor omului, Obiectiv 13 – 14 - *implementarea sistemului de asistență juridică primară; consolidarea capacităților sistemului de asistență juridică calificată garantată de stat*).

4. Suportul Parlamentului și Guvernului pentru consolidarea în continuare a capacităților sistemului de asistență juridică garantată de stat se reflectă și în **Strategia de Reformare a Sectorului Justiției pentru anii 2011-2016, (Pilonul III – Accesul la justiție** și executarea hotărârilor judecătorești; Obiectiv specific – ameliorarea cadrului instituțional și a proceselor care asigură accesul efectiv la justiție: asistență juridică efectivă, examinarea cauzelor și executarea hotărârilor judecătorești în termen rezonabil, modernizarea statutului unor profesii juridice conexe sistemului de justiție; *Direcția Strategică 3.1 – Fortificarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat (AJGS), domeniile de intervenție strategică 3.1.1 – 3.1.3 – Consolidarea capacității de organizare și administrare a sistemului AJGS, îmbunătățirea calității și accesibilității serviciilor de AJGS (cauze penale și non-penale), promovarea culturii și accesului la informația cu caracter juridic și reducerea nihilismului juridic*), **(Pilonul VI – Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției;** Obiectiv specific: Asigurarea respectării drepturilor omului în practicile și politicile juridice; *Direcția Strategică 6.3 – Consolidarea sistemului de justiție pentru copii, domeniile de intervenție strategică 6.3.5 – 6.3.6 întocmirea și actualizarea permanentă a listei de avocați specializați în asistența juridică garantată de stat în cauzele care implică copii, elaborarea ghidurilor metodologice pentru avocații specializați în asistența juridică garantată de stat în cauzele care implică copii*).

De asemenea, obligația de acordare a asistenței juridice calificate și efective persoanelor care nu dispun de mijloace financiare suficiente pentru a plăti serviciile juridice rezultă din art. 20 și art. 26 al Constituției Republicii Moldova; prevederile Codului de Procedură Penală, Codului Contravențional și Codului de Procedură Civilă.

II. ACTIVITATEA ÎN SISTEMUL DE ACORDARE A ASISTENȚEI JURIDICE GARANTATE DE STAT ÎN ANUL 2013

III. ACTIVITATEA CONSILIULUI NAȚIONAL PENTRU ASISTENȚA JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT

Misiunea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, în baza Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat nr. 198-XVI din 26.07.2007 este protejarea dreptului la un proces echitabil, stabilit de articolul 6 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, inclusiv asigurarea accesului liber și egal pentru toate persoanele la asistență juridică, prin organizarea și acordarea asistenței juridice garantate de stat, precum și diminuarea impedimentelor economico-financiare în realizarea accesului la justiție.

Sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat tinde să asigure accesul liber și egal pentru toate persoanele la asistență juridică efectivă în cadrul unui sistem cost-eficient, accesibil și nediscriminatoriu de asistență juridică garantată de stat.

CNAJGS își exercită atribuțiile în baza Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat, nr. 198-XVI din 26 iulie 2007 și a Regulamentului Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, aprobat prin ordinul Ministrului Justiției nr. 18 din 24.01.2008 (MO nr. 21-24/49 din 01.02.2008). Conform Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat, CNAJGS se convoacă în ședințe ordinare o dată în trimestru. În virtutea spectrului de subiecte discutate, ***pe parcursul anului 2013, CNAJGS s-a întrunit în 9 ședințe ordinare și o ședință extraordinară și a adoptat 54 hotărâri***. Astfel, întru realizarea obiectivelor și acțiunilor prevăzute în planul său de activitate, CNAJGS ***a întreprins multiple măsuri***, cele mai importante ar fi:

- Adoptarea Hotărârii nr. 1 din 15 ianuarie 2013, prin care ***a actualizat listele avocaților publici care acordă asistență juridică garantată de stat***, ca urmare numărul acestora a fost extins de la 7 la 12 unități. Această măsură a contribuit la realizarea acțiunii 3.1.2.4 din Planul de Acțiuni de implementare al SRSJ 2011-2016¹ „*Crearea birourilor de avocați publici în localitățile de reședință a oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat*”.
- Adoptarea Hotărârii nr. 4 din 15 februarie 2013, prin care ***a aprobat cuantumul remunerării parajuriștilor***, ca urmare 15 parajuriști au încheiat de la 1 aprilie 2013 contracte de prestare a serviciilor de asistență juridică primară cu Oficiile Teritoriale ale CNAJGS, măsură care a contribuit la realizarea acțiunii 3.1.3.5 din Planul de Acțiuni de implementare al SRSJ 2011-2016 „*Instituționalizarea sistemului de asistență juridică primară pentru localitățile rurale și urbane*”.
- Adoptarea Hotărârii nr. 6 din 15 februarie 2013, prin care ***a fost format Grupul de lucru pentru modificarea legislației în domeniul asistenței juridice primare***.

¹ Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobată prin Legea Nr. 231 din 25.11.2011.

- Adoptarea Hotărârii nr. 8 din 15 februarie 2013, prin care a format Grupul de lucru pentru elaborarea criteriilor (standardelor) de stabilire a complexității cauzelor contravenționale, civile sau de contencios administrativ, din punct de vedere al dreptului material sau procesual. Această măsură a fost întreprinsă în contextul implementării acțiunii 3.1.2.8 din Planul de Acțiuni de implementare al SRSJ 2011-2016 „Elaborarea criteriilor (standardelor) de stabilire a complexității cauzelor contravenționale, civile sau de contencios administrativ, din punctul de vedere al dreptului material sau al celui procesual, pentru care se oferă asistență juridică calificată garantată de stat persoanelor care nu dispun de mijloace pentru plata acestor servicii”.
- Adoptarea Hotărârii nr. 10 din 15 februarie 2013 prin care s-a instituit lista de avocați specializați care acordă asistență juridică garantată de stat solicitanților de azil, refugiaților, beneficiarilor de protecție umanitară, apatrizilor și solicitanților de apatrid.
- Adoptarea Hotărârii nr. 14 din 14 martie 2013, prin care au fost aprobați indicatorii de colectare a datelor statistice, urmare a unei practici pe alocuri diverse de colectare a statisticii de către Oficiile Teritoriale ale CNAJGS, precum și a lipsei indicatorilor de colectare a datelor statistice pentru asistența juridică acordată pe cauzele non-penale. Ca rezultat a avut loc uniformizarea practicilor aplicate de către Oficiile Teritoriale.
- Adoptarea Hotărârii nr. 17 din 11 iunie 2013 prin care au fost aprobate modificări la Regulamentul cu privire la concursul de selectare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat, astfel fiind îmbunătățit mecanismul de selectare a avocaților. Printre noviațiile ce au fost introduse figurează interviul cu candidatul ca și etapă obligatorie a procesului de selectare; extinderea componentei Comisiei de concurs, inclusiv prin participarea cu titlu permanent a unui membru delegat al Uniunii Avocaților în procesul de selectare; prezentarea obligatorie de către candidat a unui aviz eliberat de către decanul Baroului de Avocați în a cărui listă este inclus candidatul, de asemenea, a fost extinsă semnificativ și lista criteriilor de evaluare a candidaților. Astfel a fost îndeplinit angajamentul de „Revizuire a criteriilor de selectare a avocaților care acordă asistență juridică calificată garantată de stat și asigurarea transparenței procesului de selectare a avocaților”, stabilit prin acțiunea 3.1.2.1 din Planul de Acțiuni de implementare al SRSJ 2011-2016.
- Adoptarea Hotărârii nr. 19 din 11 iunie 2013 prin care a fost instituită lista avocaților specializați în acordarea asistenței juridice persoanelor cu dizabilități mentale.
- Adoptarea Hotărârii nr. 21 din 11 iunie 2013, prin care a fost format Grupul de lucru pentru modificarea legislației în domeniul asistenței juridice garantate de stat.
- Adoptarea Hotărârii nr. 22 din 11 iunie 2013, prin care a fost format Grupul de lucru pentru actualizarea metodologiei de planificare a cheltuielilor pentru serviciile de asistență juridică garantată de stat în vederea ajustării metodologiei de planificare a cheltuielilor pentru serviciile de asistență juridică garantată de stat elaborată în cadrul implementării acțiunii 3.1.2.6 din Planul de Acțiuni de implementare al SRSJ 2011-2016.
- Adoptarea Hotărârii nr. 32 din 29 iulie 2013, prin care a fost modificat Regulamentul cu privire la mărimea și modul de remunerare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat, prin extinderea acțiunilor procesuale efectuate în procesul de acordare a asistenței juridice pe cauze civile și excluderea prevederii din pct. 9 al

Regulamentului, care prevede că remunerarea pe zi a avocatului nu poate depăși suma de 200 lei.

- Adoptarea Hotărârii nr. 37 din 25 noiembrie 2013, prin care *a fost aprobat conceptul cu privire la asigurarea instruirii inițiale și continue a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat*, măsură necesară în vederea asigurării unui minim de calitate a serviciilor prestate de avocații care acordă asistență juridică garantată de stat, îndeosebi a celor noi admiși în sistem, contribuind astfel la implementarea acțiunii 3.1.2.5 din Planul de Acțiuni de implementare al SRSJ 2011-2016 „*Instruirea și asistența metodică continuă a persoanelor autorizate să acorde asistență juridică garantată de stat*”.
- Adoptarea Hotărârii nr. 38 din 25 noiembrie 2013, prin care *a fost aprobat Curriculumul de instruire continuă a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat copiilor aflați implicați în sistemul de justiție penală*, instruirea avocaților în acest domeniu va contribui la asigurarea unei justiții prietenoase copiilor, bazate pe respectarea interesului superior al copilului și drepturilor acestuia, contribuind astfel la implementarea acțiunii 6.3.1.2 din Planul de Acțiuni de implementare al SRSJ 2011-2016 „*Evaluarea necesităților de instruire a persoanelor care lucrează cu copiii aflați în contact cu sistemul justiției, modificarea și/sau elaborarea programelor de instruire pentru aceștia*” și acțiunii 6.3.1.7 „*Instruirea avocaților specializați în asistența juridică garantată de stat în cauzele care implică copii*”.
- Adoptarea Hotărârii nr. 40 din 16 decembrie 2013, prin care *a fost aprobat modelul dosarului în apărare pe cauză, ținut de către avocații care acordă asistență juridică garantată de stat*, astfel, avocatul fiind obligat să țină dosar în apărare în care include toate materialele importante pe cauză, pentru fiecare beneficiar apărut, de la momentul preluării în baza deciziei Oficiului Teritorial spre reprezentare beneficiarul, până la finisarea acordării asistenței juridice garantate de stat.
- Prin adoptarea Hotărârilor nr. 9, 16, 24, 25, 36 din anul 2013 au fost *suplinite listele avocaților care acordă asistență juridică la cerere*.

Hotărârile CNAJGS pot fi accesate pe site-ul oficial www.cnajgs.md, la rubrica „Cadrul normativ”.

Resurse disponibile pentru sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat.

Cheltuielile pentru asistența juridică garantată de stat, deși au o pondere redusă în bugetul de stat comparativ cu alte state europene, au crescut de la 3,8 milioane lei în 2008, la 6,9 milioane lei pentru anii 2009 și 2010, 8,5 milioane lei pentru anul 2011 și 22,8 milioane lei pentru anul 2012. Creșterea cheltuielilor pentru acest domeniu se datorează creșterii considerabile a volumului de asistență juridică garantată de stat acordate, inclusiv urmare a extinderii spectrului de servicii de asistență juridică garantată de stat pe cauzele non-penale și în virtutea sporirii încrederii potențialilor beneficiari în sistem. În contextul în care spectrul de servicii a fost extins și la cauzele non-penale, corespunzător volumul de asistență juridică garantată de stat este în continuă creștere. Odată cu extinderea asistenței juridice garantate de stat pe toate tipurile de cauzele examinate în justiție, precum și inițierea implementării unor obiective prevăzute în Strategia de Reformare a Sectorului Justiției pentru anii 2011-2016, pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat precum și întru îmbunătățirea și diversificarea spectrului de servicii acordate, în anul 2013 au fost valorificate 20,5 milioane lei, iar pentru anul 2014 au fost planificate 24,2 milioane lei.

Parteneriate ale CNAJGS. Pentru asigurarea funcționalității sistemului de asistență juridică garantată de stat, în vederea acordării asistenței juridice efective, CNAJGS a colaborat cu autoritățile din cadrul sistemului de justiție (Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele de judecată, Uniunea Avocaților, Procuratura) și cele ale administrației publice centrale (Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei) și locale. În acest context, pe parcursul anului 2013, CNAJGS a adresat autorităților menționate 112 de demersuri (note informative, recomandări metodologice referitor la solicitarea și desemnarea avocatului, răspunsuri la solicitările înaintate etc.). Colaborarea CNAJGS cu diferiți actori ai sistemului de justiție este una bună, se încearcă a stabili o comunicare mai intensă, la nivel central și local, mai ales că metodele și procedeele de lucru în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat sunt în permanentă dezvoltare, ceea ce presupune o mediatizare și informare permanentă a modalității de funcționare.

1. În anul 2013 a avut loc o colaborare mai intensă cu asociațiile obștești care au ca scop promovarea și apărarea drepturilor omului, unele relații de parteneriat au fost formalizate prin acorduri de colaborare. Conform Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat, CNAJGS poate încheia contracte de colaborare cu asociații obștești în vederea acordării de asistență juridică primară, coordonarea procesului de acordare a asistenței juridice primare și organizarea controlului asupra calității serviciilor fiind efectuate de CNAJGS, care acordă asociațiilor obștești sprijinul necesar, în condițiile Legii cu privire la asociațiile obștești.

La 10 aprilie 2013 Oficiul Teritorial Bălți al CNAJGS a încheiat un acord de colaborare cu Instituția Privată „Clinica Juridică Universitară Bălți”. Obiect al acordului constituie colaborarea și realizarea activităților comune între Oficiul Teritorial Bălți și Clinica Juridică Universitară Bălți în vederea contribuției la soluționarea problemelor de ordin juridic ale tinerilor vulnerabili și rezidenții localităților rurale din nordul Moldovei. Aceste activități au fost întreprinse prin diverse metode și implicare socială, cum ar fi acordarea asistenței juridice primare gratuite persoanelor din păturile social vulnerabile, indentificarea celor mai acute probleme juridice ale comunității, implicarea la soluționarea acestora, în cazul necesității de asistență juridică calificată redirecționarea persoanelor la Oficiile Teritoriale ale CNAJGS, verificarea preliminară a întrunirii condițiilor de către potențialul beneficiar în vederea obținerii asistenței juridice calificate garantate de stat, inclusiv elaborarea și diseminarea materialului informativ cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Astfel, unul dintre obiectivele propuse spre realizare de către CNAJGS pentru anul 2013, cu privire la diversificarea spectrului de servicii de asistență juridică garantată de stat fiind realizat.

În acest context, *Strategia de Reformare a Sectorului Justiției* pentru anii 2011-2016, în cadrul Pilonului III „Accesul la justiție și executarea hotărârilor judecătorești”, Domeniul specific de intervenție 3.1.3 „Promovarea culturii juridice și accesului la informația cu caracter juridic, reducerea nihilismului juridic”, sunt prevăzute mai multe acțiuni pertinente subiectului: 3.1.3.2 „Efectuarea unui studiu privind mecanismul de acordare a asistenței juridice primare de către asociațiile obștești”, 3.1.3.3 „Crearea mecanismului de acordare a asistenței juridice primare de către asociațiile obștești”, 3.1.3.4 „Monitorizarea asistenței juridice primare acordate de către asociațiile obștești”, 3.1.3.5 „Instituționalizarea sistemului de asistență juridică primară pentru localitățile rurale și urbane”. De asemenea, în *Planul Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului* pentru anii 2011-2014, în cadrul capitolului III se

prevede obiectivul 14 „Implementarea sistemului de asistență juridică primară”, cu acțiunea “Efectuarea unui studiu privind crearea mecanismului de acordare de către asociațiile obștești a asistenței juridice primare” și obiectivul 16 „Monitorizarea calității asistenței juridice garantate de stat”, acțiunea “Monitorizarea calității acordării de către asociațiile obștești a serviciilor de asistență juridică primară”.

Astfel, la solicitarea CNAJGS, a fost elaborat studiul privind crearea mecanismului de acordare de către asociațiile obștești a asistenței juridice primare. Studiul a fost elaborat de către trei experți naționali, cu asistența Aparatului administrativ al CNAJGS. Studiul urmărește să efectueze o analiză a procedurii actuale de acordare a asistenței juridice către asociațiile obștești, luând în calcul bune practici ale altor state de acordare a asistenței juridice de către asociațiile obștești așa încât să fie posibil de a formula recomandări specifice întru implementarea mecanismului de acordare a asistenței juridice primare garantate de stat de către asociațiile obștești în Republica Moldova.

2. La 7 august 2013 a fost încheiat memorandumul de înțelegere între CNAJGS, Biroul Migrațiune și Azil al Ministerului Afacerilor Interne și Asociația Obștească „Centrul de Drept al Avocaților”. În baza acestui memorandum părțile participante, ținând cont de principiul că, statul are responsabilitatea primară pentru asigurarea asistenței juridice, au convenit asupra organizării asistenței juridice primare și calificate cetățenilor străini și apatrizilor, în privința cărora a fost dispusă luarea în custodie publică cu plasarea în Centrul de Plasament Temporar al Străinilor.

3. La 26 noiembrie 2013 CNAJGS a fost încheiat acordul de colaborare între CNAJGS și Institutul de Reforme Penale. Obiectul al acordului constituie implicarea și colaborarea între părți pentru realizarea proiectului „Diseminarea bunelor practici privind asigurarea accesului la justiție persoanelor social-vulnerabile, prin crearea de parteneriate durabile între ONG-uri de pe ambele maluri ale Nistrului”. Colaborarea între CNAJGS și Institutul de Reforme Penale va consta în împărtășirea experienței privind pilotarea mecanismului de asistență juridică primară pentru persoanele social-vulnerabile. Această măsură va facilita implementarea obiectivelor prevăzute în *Planul Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011-2014*, (Capitolul 13. Promovarea și asigurarea drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, Obiectiv 80 - *Asigurarea accesului la justiție pentru locuitorii din regiunea transnistreană*).

4. În anul 2013, în contextul implementării activităților de instruire și asistență metodică continuă a persoanelor autorizate să acorde asistență juridică garantată de stat și de instruire a avocaților specializați care acordă asistență juridică garantată de stat în cauzele cu implicarea copiilor, stabilite ca priorități în Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 și Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2011-2014, CNAJGS în colaborare și cu suportul Institutului Național al Justiției au organizat 10 cursuri de instruire, a câte 3 module fiecare. În cadrul desfășurării acestor cursuri au fost instruiți 170 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.

5. În continuare este implementat acordul de colaborare încheiat anterior de CNAJGS, la 5 aprilie 2010 cu Ministerul Justiției, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei și Fundația „Soros-Moldova”, în scopul promovării noilor modele de acordare a asistenței juridice primare. În ianuarie 2014 în țară activează 32 parajuriști în 32 de comunități din Republica Moldova în cadrul proiectului pilot „**Abilitarea Juridică a Comunităților Rurale prin Intermediul unei Rețele de Parajuriști Comunitari**”, implementat cu sprijinul financiar al Guvernului Suediei. Urmare a derulării acestui proiect pe o durată de 3 ani, se

poate confirma cu certitudine că instituția parajuriștilor este un instrument necesar și util pentru accesarea drepturilor și pentru îmbunătățirea guvernării locale în Republica Moldova. Una din reușitele înregistrate la acest capitol în anul 2013 este extinderea rețelei de parajuriști la scară națională. Datorită colaborării dintre instituțiile vizate a fost posibilă trecerea la finanțare parțială din contul statului a 15 parajuriști, în baza contractelor de prestare a serviciilor de asistență juridică primară cu Oficiile Teritoriale ale CNAJGS. Contractarea parajuriștilor a fost posibilă din 1 aprilie 2013, urmare a aprobării de către CNAJGS a cuantumului remunerării pentru serviciile de asistență juridică primară prestate de parajuriști care constituie 1640 lei/lună (*aprobat prin Hotărârea CNAJGS nr. 4 din 15.02.2013*). Totodată prin implicarea financiară a statului a fost posibilă extinderea numărului de parajuriști în țară prin selectarea a încă 9 unități, la începutul anului rețeaua număra 23 de parajuriști ca până la finele anului numărul acestora să fie extins până la 32. În anul 2013 de asistență juridică primară garantată de stat au beneficiat 3705 persoane.

6. În anul 2013 CNAJGS și Ministerul Justiției au continuat colaborarea în vederea elaborării **mecanismului de acces la bazele de date pentru verificarea veniturilor solicitanților de asistență juridică garantată de stat și elaborarea mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru asistență juridică garantată de stat.**

Deși, accesul la bazele de date încă este restricționat au fost înregistrate progrese în vederea atingerii scopului final. A fost elaborat un proiect de lege de modificare a Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat și completare a Codului Fiscal al Republicii Moldova. Versiunea inițială a proiectului de modificare a Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat a fost elaborat la data de 20 septembrie 2013. Acesta a fost remis spre avizare de către Ministerul Justiției instituțiilor interesate. A fost recepționat aviz negativ din partea Ministerului Economiei și Ministerului Finanțelor. În scopul examinării repetate și re poziționării vis-a-vis de proiect au fost remise scrisori repetate către Ministerul Finanțelor și Ministerul Economiei. Proiectul urmează a fi remis la CNA pentru efectuarea expertizei anticorupție.

În partea ce ține de modificarea legislației fiscale, la data de 3 decembrie 2013, Parlamentul a adoptat proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (inițiativa Guvernului nr. 491), prin intermediul căruia a fost acordată posibilitatea pentru coordonatorii oficiilor teritoriale ale CNAJGS de a avea acces la informațiile de care dispun organele cu atribuții fiscale referitor la un contribuabil concret în scopul verificării veniturilor.

În vederea elaborării mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat, CNAJGS cu suportul Ministerului Justiției și al Fundației „Soros-Moldova”, a identificat 5 opțiuni privind mecanismul de recuperare a cheltuielilor. Opțiunile identificate au fost supuse dezbaterilor în cadrul unei mese rotunde „Recuperarea cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat” desfășurată în mun. Chișinău la 4 octombrie 2013. La masa rotundă au participat membrii Grupului de lucru responsabili de elaborarea acestui mecanism, reprezentanți ai Ministerului Justiției, CNAJGS și altor instituții interesate. Urmare a dezbaterilor s-a decis că cea mai potrivită opțiune în acest sens ar fi recunoașterea deciziilor emise de coordonatorii Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS cu privire la restituirea cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat ca fiind acte executorii. În situația în care acest tip de decizii ar fi introduse în lista documentelor executorii prevăzute în art. 11 al Codului de executare al Republicii Moldova, adică li s-ar atribui statut de document executoriu, urmărirea cheltuielilor legate de acordarea asistenței juridice garantate de stat ar avea loc într-o formă simplificată, fiind omisă faza judiciară și pusă în aplicare faza de executare. Această opțiune include în sine, atât o procedură simplificată de urmărire a cheltuielilor

suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat, cât și dreptul la un recurs efectiv al persoanelor vizate, în cazul în care vor considera deciziile luate în acest sens ca fiind ilegale și neîntemeiate. Astfel, apelarea la procedura judiciară va avea loc numai în anumite cauze, la discreția persoanelor vizate prin deciziile luate de coordonator. Prin urmare, în continuare este indispensabilă intervenția Ministerului Justiției prin elaborarea unui proiect de lege de modificare a Codului de executare și anume art. 11 din Cod, și susținerea în continuare a Guvernului și Parlamentului în vederea adoptării noilor reglementări.

Activități desfășurate de către CNAJGS în colaborare cu partenerii săi de dezvoltare pe parcursul anului 2013.

- Pe parcursul anului 2013 au fost desfășurate 6 întruniri regionale dedicate calității asistenței juridice garantate de stat, după cum urmează:
 - 15 februarie 2013 - mun. Chișinău,
 - 21 martie 2013 - or. Căușeni,
 - 18 aprilie 2013 - mun. Comrat,
 - 06 iunie 2013 - or. Cahul,
 - 13 iunie 2013 - mun. Bălți,
 - 27 septembrie 2013 - mun. Chișinău cu genericul „Perspective și provocări ce vizează calitatea asistenței juridice garantate de stat”.
- La 14 martie 2013 CNAJGS în colaborare și cu suportul Fundației „Soros-Moldova” a organizat Masa Rotundă “Revizuirea procedurii și a criteriilor de selectare a avocaților care acordă asistență juridică calificată garantată de stat și asigurarea transparenței procesului de selectare a avocaților” – mun. Chișinău;
- În perioada 25-26 aprilie 2013 colaborarea dintre Ministerul Justiției, PNUD Moldova și CNAJGS a făcut posibilă organizarea Conferinței internaționale „Sporirea accesului la justiție: Calitatea asistenței juridice garantate de stat și recente Principii și Linii directoare ale ONU privind accesul la asistență juridică garantată de stat” - mun. Chișinău;
- În perioada 14-15 mai 2013 reprezentanții sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat din Republica Moldova au participat la întâlnirea regională Legal Aid Reformers’ Network. Subiecte abordate: Managementul sistemului de asistență juridică garantată de stat, Monitorizarea și organizarea, Planificarea bugetului pentru serviciile de asistență juridică garantată de stat, Criterii de eligibilitate, Calitatea serviciilor de asistență juridică garantată de stat - or. Tbilisi, Georgia;
- La 4 octombrie 2013 CNAJGS în colaborare cu Fundația „Soros-Moldova” au organizat Masa Rotundă „Recuperarea cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat” - mun. Chișinău;
- În perioada 28-31 octombrie 2013 cu suportul PNUD Moldova a fost efectuată o vizită de studiu în Olanda, „Medierea și asistența juridică garantată de stat”, la care au participat reprezentanți ai CNAJGS și reprezentanți ai Ministerului Justiției.
- În perioada 4-7 noiembrie 2013 cu suportul Fundației „Soros-Moldova” a fost efectuată o vizită de studiu în Marea Britanie „Implementarea rețelei de parajuriști în

comunitățile rurale”, la care au participat reprezentanți ai Ministerului Justiției, CNAJGS și Fundației „Soros - Moldova”.

Pe parcursul anului precedent, CNAJGS a continuat colaborarea în baza acordurilor încheiate în anul 2012 cu Fundația „Soros-Moldova” și PNUD Moldova. În baza acestor parteneriate sunt implementate 2 proiecte: „Suport pentru Reformarea Sectorului Justiției în Moldova” și „Consolidarea capacităților instituționale și manageriale ale CNAJGS” în cadrul cărora s-au organizat 6 ateliere de instruire pentru personalul Oficiilor Teritoriale și Aparatului administrativ, precum și sesiuni de instruire pentru avocații care acordă asistență juridică garantată de stat. Adicional în cadrul acestor proiecte CNAJGS a beneficiat de asistență consultativă și financiară pentru soluționarea unor probleme cheie și implementarea acțiunilor incluse în Strategia de Reformă a Sectorului Justiției, 2011-2016 și Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului, 2011-2014.

În vederea sporirii calității asistenței juridice garantate de stat astfel ca această calitate să corespundă bunelor practici profesionale în materie juridică, normelor materiale și procedurale și să rezulte dintr-o conduită profesională și corectă, CNAJGS în colaborare cu partenerii săi de dezvoltare a inițiat în anul 2013 activități de instruire inițială și continuă a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat:

- În perioada *15 iulie 2013 - 09 august 2013* CNAJGS în colaborare cu Institutul Național al Justiției au organizat 10 cursuri de instruire a câte 3 module: „Interacțiunea cu beneficiarii de asistență juridică garantată de stat”, „Sistemul de asistență juridică garantată de stat”, Probele și probatoriul în procesul penal. Proceduri speciale” cu durată de 8 h fiecare, beneficiind de aceste instruirii *170 avocați* care acordă asistență juridică calificată garantată de stat în raza de activitate a OT Chișinău.
- La data de *12 iunie 2013* CNAJGS în parteneriat cu Înaltul Comisariat pentru Refugiați din Republica Moldova au organizat „Training pentru avocații specializați în dreptul de azil” în cadrul căruia *au fost instruiți 11 avocați* specializați în acordarea asistenței juridice garantate de stat acestor categorii de solicitanți.
- În perioada *17-18 iunie 2013* CNAJGS în parteneriat cu OSCE Moldova au organizat un seminar cu privire la „Prevenirea și combaterea violenței în familie” în cadrul acestui seminar au fost *instruiți 26 avocați*.
- *13-16 august 2013* CNAJGS în parteneriat cu Institutul pentru Reforme Penale și UNICEF-Moldova au organizat un seminar cu genericul „Acordarea asistenței juridice garantate de stat în cauzele cu implicarea copiilor” - *40 avocați instruiți*, cu precădere avocații specializați în cauzele cu implicarea copiilor.
- În luna *octombrie 2013*, *9 avocați* specializați în acordarea asistenței juridice garantate de stat solicitanților de azil, refugiaților, beneficiarilor de protecție umanitară, apatrizilor și solicitanților de azil *au urmat instruirea la distanță* privind studierea modulului „Clauzele de includere a curriculei europene de azil”.
- În perioada *octombrie-noiembrie 2013*, CNAJGS în colaborare cu PNUD-Moldova au organizat 9 cursuri a câte 2 module: „Interacțiunea cu beneficiarii de AJGS”, „Sistemul de asistență juridică garantată de stat”, cu durată 8 h fiecare fiind *instruiți aproximativ 180 avocați* care acordă asistență juridică garantată de stat.

În total fiind organizate și desfășurate pe parcursul anului 2013, 23 de cursuri de instruire în cadrul cărora au beneficiat de instruire 436 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.

Angajamentul de a instrui avocații care acordă asistență juridică calificată garantată de stat se reflectă și în documentele de politici ale Republicii Moldova, în particular Planul de Acțiuni de implementare a SRSJ 2011 – 2016 și Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2011-2014.

Întru asigurarea calității serviciilor și continuității activităților de instruire a persoanelor autorizate să acorde asistență juridică garantată de stat CNAJGS a aprobat conceptul cu privire la asigurarea instruirii inițiale și continue a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat (*Hotărârea nr. 37 din 25 noiembrie 2013*) precum și:

- Pentru a asigura o justiție prietenoasă copiilor, întru respectarea și implementarea eficientă a drepturilor copilului la cel mai înalt nivel posibil, CNAJGS a aprobat Curriculumul de instruire continuă a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat copiilor implicați în sistemul de justiție penală (*Hotărârea nr. 38 din 25 noiembrie 2013*).
- La solicitarea CNAJGS și a proiectului PNUD - Moldova „Suportul pentru Reformarea sectorului Justiției în Moldova”, a fost elaborat Raportul „Instruirea avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat”. Raportul a fost întocmit de către un expert național, în consultare cu doi membri ai CNAJGS.

Pe lângă instruirile organizate pentru îmbunătățirea calității serviciilor prestate de către avocații care acordă asistență juridică garantată de stat au fost organizate 6 ateliere de instruire pentru angajații OT ale CNAJGS și AA al CNAJGS cu următoarele tematici:

- 27 martie 2013 „Delimitarea competențelor în cadrul aparatului administrativ al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat”;
- 27 mai 2013 „Managementul de dezvoltare a parteneriatului, comunicării și relațiilor externe a CNAJGS”;
- 5 iunie 2013 „Managementul non-profit”;
- 23 septembrie 2013 „Colectarea și analiza datelor statistice”;
- 8 octombrie 2013 „Monitorizare, evaluare și auto-evaluare”;
- 23 octombrie 2013 „Strângerea de fonduri, scrierea proiectelor”.

Activitățile de mediatizare a sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat ca și în anii precedenți au fost realizate prin diseminarea ghidurilor practice, pliantelor și broșurilor informative, inclusiv:

- „Ghid privind sistemul de asistență juridică garantată de stat”, elaborat cu suportul financiar al Programului comun al Consiliului Europei și Comisiei Europene privind sporirea independenței, transparenței și eficienței justiției în Republica Moldova;
- „Ghidul avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat copiilor aflați în conflict cu legea”, elaborat cu suportul financiar al Agenției Suedeze pentru Dezvoltarea Internațională (SIDA) și UNICEF-Moldova,

- Îndrumar pentru părinți și copiii lor „Ce faci când copilul tău este în conflict cu legea?”, elaborat cu suportul financiar al Agenției Suedeze pentru Dezvoltarea Internațională (SIDA) și UNICEF-Moldova,
- „Îndrumar juridic elementar pentru cetățeni” elaborat în colaborare cu Fundația “Soros-Moldova” cu sprijinul financiar al Guvernului Suediei,
- „Ghid metodologic pentru parajuriști” elaborat în colaborarea cu Fundația “Soros-Moldova” cu sprijinul financiar al Guvernului Suediei.
- Ghidul beneficiarului de asistență juridică garantată de stat, elaborat în colaborare și cu suportul Fundației „Soros-Moldova”.

Suplimentar, **Aparatul administrativ al CNAJGS** în colaborare și cu suportul „PNUD-Moldova” în anul 2013 a elaborat un spot publicitar cu privire la asistența juridică garantată de stat pe cauzele non-penale. Spot-urile publicitare:

- Cu privire la asistența juridică garantată de stat pe cauzele penale,
- Cu privire la asistența juridică garantată de stat pe cauzele non-penale,

au fost distribuite în perioada noiembrie - decembrie 2013 la postul național de televiziune „Moldova 1”.

În luna decembrie 2013 au fost elaborate 7 bannere informative cu privire la asistența juridică garantată de stat. Plasarea acestora pe panourile informative din localitățile de reședință a Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS a fost posibilă doar în luna ianuarie 2014. Tot în luna decembrie au fost transmise spre publicare un poster informativ și 5 tipuri de pliante informative, cu privire la asistența juridică garantată de stat pe cauze penale și non-penale. Diseminarea materialelor informative noi elaborate va avea loc pe parcursul anului 2014 prin intermediul Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS, parajuriștilor și asociațiilor obștești care acordă asistență juridică primară.

Oficiul Teritorial Chișinău al CNAJGS a realizat activități de mediatizare cu precădere în perioada efectuării vizitelor de monitorizare a activității parajuriștilor. Astfel, printre acțiuni de mediatizare se enumeră:

- ✓ discuții cu primarii localităților;
- ✓ discuții cu membrii comunităților unde își desfășoară activitatea parajuriștii;
- ✓ repartizarea ghiduri practice, pliante și broșuri informative dedicate asistenței juridice garantate de stat în special pe cauzele non-penale.
- ✓ a fost organizată o întrunire cu studenții Universității Tehnice din Moldova cu genericul asistență juridică garantată de stat.

Oficiul Teritorial Bălți al CNAJGS preponderent a desfășurat activități de diseminare a ghidurilor practice, pliantelor și broșurilor informative dedicate asistenței juridice garantate de stat. Acțiunile de mediatizare s-au realizat și în cadrul procesului de monitorizare a activității parajuriștilor, fiind repartizate cetățenilor materiale informative, precum și informarea în cadrul discuțiilor cu membrii comunităților.

Oficiul Teritorial Cahul al CNAJGS întru mediatizarea serviciilor de asistență juridică garantată de stat, a întreprins acțiuni în vederea publicării unui articol în ziarul „Gazeta de Sud” (30 aprilie 2013). Articolul informează populația despre asistența juridică garantată de stat acordată și modul de adresare pentru a primi asistența în cauză. De asemenea, repartizarea materialelor informative despre asistența juridică garantată de stat a făcut parte din cumulul de acțiuni în scop de mediatizare. Au fost repartizate pe la primăriile satelor învecinate raionului Cahul 1200 broșuri informative.

Oficiul Teritorial Bender (Căușeni) al CNAJGS pe lângă diseminarea materialelor informative a organizat întruniri comune cu reprezentanții administrației publice locale, participând la întrunirea primarilor din localitățile învecinate or. Căușeni. În cadrul acestor întruniri coordonatorul a informat reprezentanții APL despre sistemul de asistență juridică garantată de stat cu solicitarea de a direcționa cetățenii care se adresează cu probleme de ordin juridic la Oficiul Teritorial Bender (Căușeni) al CNAJGS.

Oficiul Teritorial Comrat al CNAJGS a realizat acțiuni de mediatizare prin intermediul emisiunilor radio și TV cu participarea parajuristului care acordă asistență juridică primară în s. Chirsovo, or. Comrat. Astfel, au fost organizate următoarele activități:

- ✓ 9 august 2013, emisiune la radioul Găgăuzia, în direct au fost oferite răspunsuri la întrebările adresate de cetățeni;
- ✓ 22 august 2013 și 18 noiembrie 2013 parajuristul a participat la emisiuni la postul TV Găgăuzia, la care s-a discutat despre asistența juridică primară;
- ✓ pe parcursul lunilor februarie - aprilie a fost plasată publicitate socială cu privire la asistența juridică garantată de stat la postul de radio Gagăuzia.

Informații relevante actualizate referitor la asistența juridică garantată de stat (pentru populație, avocați, organele de drept) sunt accesibile permanent pe pagina web a CNAJGS (<http://www.cnajgs.md>).

PROVOCĂRI MAJORE, CE NECESITĂ INTERVENȚIA ALTOR AUTORITĂȚI PUBLICE:

Cadru normativ-juridic și practici cotidiene ce necesită perfecționare. Există o serie de aspecte conceptuale, ce urmează a fi soluționate prin modificarea legislației și care depășesc competența CNAJGS (reglementarea expresă a condițiilor acordării asistenței juridice garantate de stat în situațiile de amnistie, extrădare și transfer a condamnaților; reglementarea expresă a condițiilor acordării asistenței juridice garantate de stat victimelor și persoanelor vătămate; reglementarea participării apărătorului în cazul renunțării la apărător, înlocuirii apărătorului, substituirea apărătorului ales cu un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat; acordarea asistenței juridice persoanelor condamnate la privațiune de libertate; stabilirea mecanismului de acordare a asistenței juridice parțial gratuite; stabilirea mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat etc.).

Instituționalizarea sistemului de asistență juridică primară prin extinderea rețelei de parajuriști la scară națională. Instituirea sistemului de asistență juridică primară prin extinderea rețelei de parajuriști este prevăzut ca angajament în Strategia de Reformare a Sectorului Justiției pentru anii 2011-2016, în Planul de activitate a Guvernului pentru anii 2011-2014, în Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului 2011-2014 și în Strategia de activitate în sistemul de asistență juridică garantată de stat pentru anii 2012-2014. Deși, extinderea rețelei de parajuriști la scară națională a fost inițiată, fiind alocate resursele financiare în acest scop, aprobat cuantumului remunerării parajuriștilor de către CNAJGS și încheiate contractele de colaborare cu Oficiile Teritoriale ale CNAJGS, în continuare se constată unele dificultăți în vederea extinderii și menținerii acestei rețele. Exemplu ar servi refuzul Agenției Achiziții Publice de a prelungi contractele încheiate cu parajuriștii în anul 2013 pentru anul 2014, motivând că de fiecare dată la prelungirea contractelor parajuriștii contractați urmează să participe la un nou concurs de selectare. Aceste impedimente duc la imposibilitatea remunerării parajuriștilor pentru serviciile prestate.

Într-o perioadă de 3 ani, prin intermediul parajuriștilor, aproximativ 13200 de persoane au beneficiat de asistență juridică primară, la care de altfel nu ar fi avut acces. O serie de conflicte au fost mediate și s-au pus în aplicare câteva inițiative importante în interesul comunităților. Totuși, acestea nu sunt decât rezultatele cantitative ce pot fi schițate pe o perioadă de 3 ani de activitate. Impactul pe care parajuriștii îl pot avea asupra vieții indivizilor și a comunităților în general ar putea fi cu mult mai mare, dacă ei ar acționa pe o perioadă mai mare de timp. Susținerea rețelei de parajuriști pilotate și menținerea acesteia la scară națională este o măsură importantă pentru accesarea drepturilor și pentru îmbunătățirea guvernării locale în Republica Moldova.

Sistemul de verificare a capacității de plată a solicitanților de asistență juridică garantată de stat s-a dovedit a fi ineficient și nu permite excluderea abuzurilor din partea solicitanților. Mecanismul de testare a veniturilor solicitanților de asistență juridică garantată de stat nu funcționează în mod eficient, Oficiile Teritoriale ale CNAJGS se ciocnesc în continuare cu restricționarea accesului la bazele de date informaționale (fiscale, cadastrale, ale ÎS “Registru”, etc.). În pofida faptului că s-a intervenit cu unele amendamente în legislația fiscală, accesul la bazele de date încă rămâne a fi restricționat. Având în vedere că în anul 2013, de asistență juridică calificată garantată de stat au beneficiat 37 007 persoane, iar numărul acestora crește anual cu aproximativ 15% în raport cu anul precedent, verificarea veniturilor solicitanților ar putea fi efectuată doar prin intermediul unui program (soft) computerizat care ar permite în regim real vizualizarea informației, or înaintarea de solicitări scrise la organele cu atribuții fiscale referitor la veniturile unui contribuabil implică foarte mult timp, finanțe adiționale și alocarea resurselor umane adiționale. Totodată legislația națională care reglementează accesul la informație, obligă instituția să prezinte informația în maxim 15 zile din momentul înaintării adresării, pe când Oficiile teritoriale ale CNAJGS urmare a cererii de acordare a asistenței juridice garantate de stat este obligat în termen maxim de 3 zile să emită o decizie prin care acceptă sau refuză desemnarea un avocat. Aceste motive duc la ineficiența aplicării altui mecanism de testare a venitului, decât accesul direct la bazele de date care conțin informația cu privire la veniturile solicitantului.

Nu există încă un mecanism eficient de recuperare a cheltuielilor pentru asistență juridică garantată de stat în cazurile când beneficiarii au obținut asistența juridică gratuită, ducând în eroare Oficiul teritorial cu privire la situația financiară, precum și în cazurile în care beneficiarii asistenței juridice pe cauze civile obțin câștig de cauză, urmând a fi recuperate cheltuielile de asistență juridică de la partea care a pierdut procesul.

Diversificarea spectrului de servicii de asistență juridică garantată de stat.

Conform Strategiei de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru anii 2012-2014, diversificarea spectrului de servicii de asistență juridică garantată de stat, inclusiv prin pilotarea unor noi modele de acordare a asistenței juridice garantate de stat, orientate la necesitățile beneficiarilor din categoriile social-vulnerabile este unul dintre obiectivele strategice ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (CNAJGS), unul dintre indicatori fiind „Gradul de accesibilitate al serviciilor de asistență juridică garantată de stat”.

În Strategia de Reformare a Sectorului Justiției pentru anii 2011-2016 și Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de Reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, este inclusă acțiunea specifică 7 - *Efectuarea unui studiu privind noile metode de acordare a asistenței juridice calificate garantate de stat și, în funcție de rezultatele studiului, implementarea unui proiect-pilot.*

În anul 2013 la solicitarea CNAJGS, de către patru experți naționali, cu asistența Aparatului administrativ al CNAJGS a fost elaborat studiul privind noile metode de acordare a asistenței juridice calificate garantate de stat. Studiul urmărește să identifice potențiale noi metode de acordare a asistenței juridice calificate garantate de stat, să formuleze recomandări specifice întru implementarea noilor metode de acordare a asistenței juridice calificate garantate de stat, luând în calcul bune practici ale altor state de acordare a asistenței juridice calificate garantate de stat.

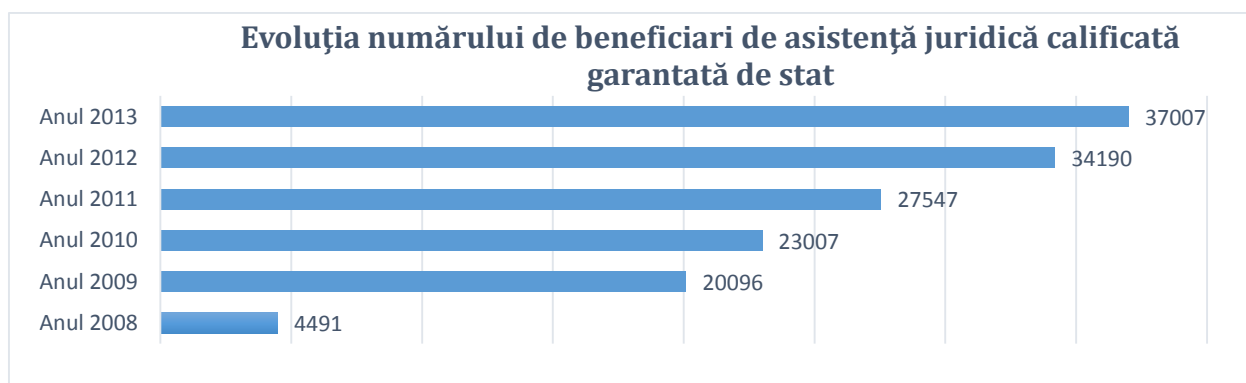
Diversificarea spectrului de servicii de asistență juridică garantată de stat atrage după sine creșterea volumului de lucru. Volumul crescând de asistență juridică acordată, instituirea sistemului de asistență juridică primară, prin intermediul parajuriștilor, instituirea mecanismului de acordare a asistenței juridice primare de către asociațiile obștești, crearea birourilor de avocați publici și instituirea noilor scheme de acordare a asistenței juridice garantate de asemenea necesită resurse importante. Având în vedere experiența anterioară, este crucial să fie identificate și alocate în prealabil resursele necesare care ar permite funcționarea sistemului asistenței juridice garantate de stat fără deficiențe.

II.II ACTIVITATEA OFICIILOR TERITORIALE ALE CONSILIULUI NAȚIONAL PENTRU ASISTENȚA JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT

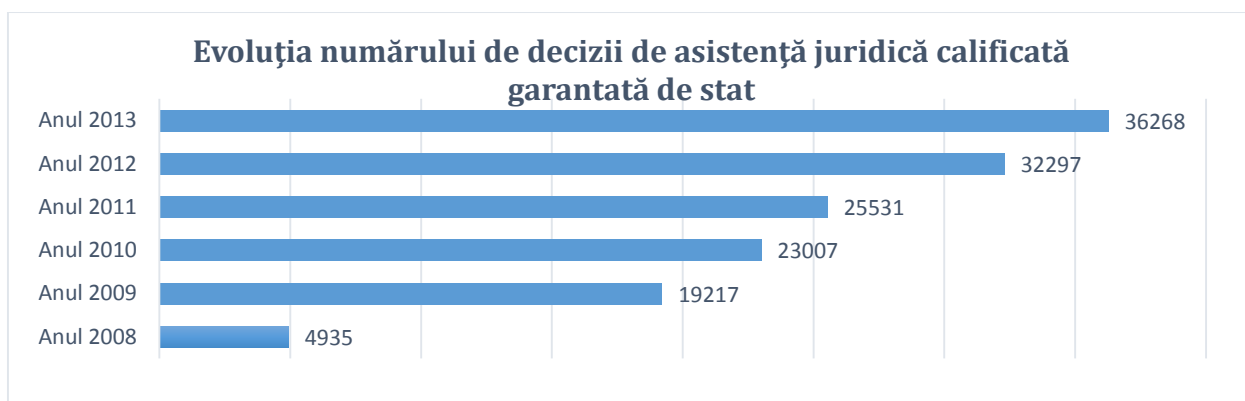
Cele cinci Oficii teritoriale ale CNAJGS (amplasate în localitățile de reședință a Curților de Apel) își exercită atribuțiile în baza Legii nr.198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat și a Regulamentului funcționării Oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat aprobat prin Hotărârea CNAJGS nr. 15 din 30.07.2008 (Monitorul Oficial nr. 160-161 art. nr. 463 din 22.08.2008). Fiecare Oficiu Teritorial este condus de un coordonator, selectat prin concurs de către CNAJGS, având angajați unul (Cahul, Comrat, Căușeni) sau mai mulți (Chișinău - 6, Bălți - 3) consultanți și câte un contabil.

Volumul asistenței juridice acordate. În anul 2013, Oficiile Teritoriale ale CNAJGS au acordat asistență juridică de urgență (2 803 cauze) și calificată (33 569 cauze), beneficiind de asemenea asistență 37 007 persoane (inclusiv 1 948 minori și 4 060 femei).

Astfel, în anul 2013, numărul de beneficiari de asistență juridică garantată de stat a crescut cu 8 % în raport cu numărul de beneficiari de asistență juridică garantată de stat în anul 2012 și cu 88 % în raport cu numărul de beneficiari de asistență juridică garantată de stat în anul 2008.

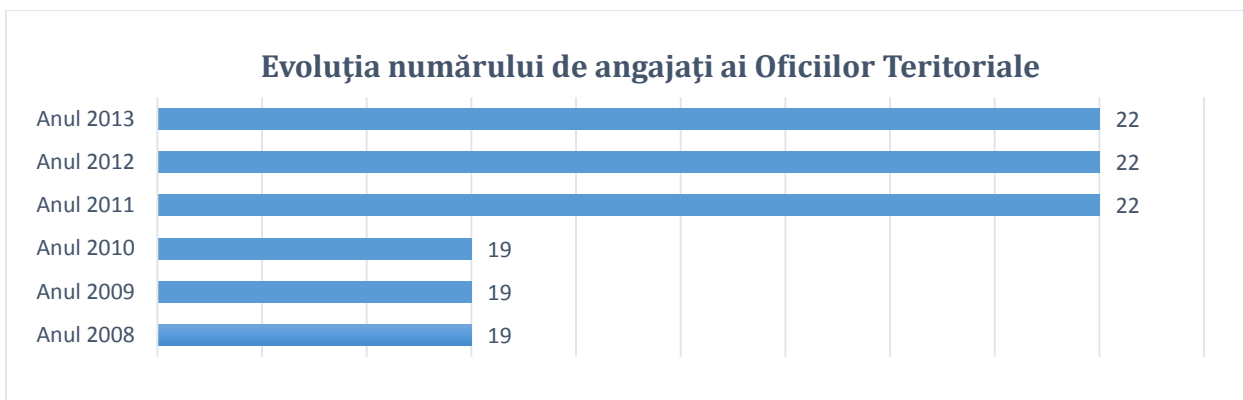

Volumul de asistență juridică garantată de stat acordată este în creștere. Ca efect, volumul de lucru al personalului Oficiilor teritoriale ale CNAJGS și Aparatului administrativ este în creștere, deși motivația salarială a acestora continuă să fie una modestă (ținând cont de volumul exagerat de lucru și efortul pe care trebuie să-l depună în vederea instituționalizării sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat). Statele de personal (19 unități, inclusiv 5 contabili) au fost calculate în anul 2008 pentru 6000-7000 decizii. În anul 2013, 22 de unități, inclusiv 5 contabili) au procesat 36268 decizii de asistență juridică garantată de stat în privința a 37 007 persoane (inclusiv recepționarea solicitării, desemnarea avocatului, comunicarea deciziei, monitorizarea și verificarea raportului de activitate).

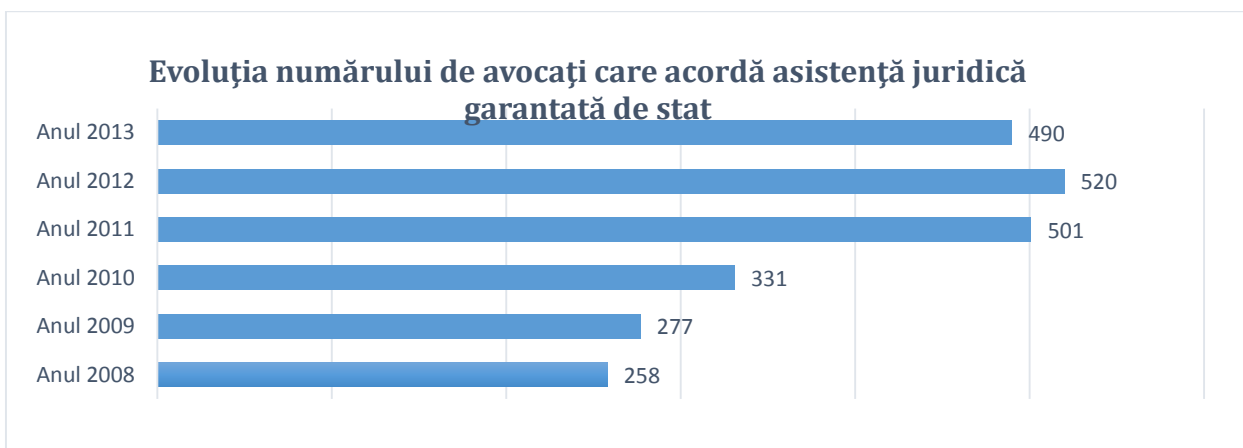

Odată cu intrarea în vigoare a normelor din Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat care prevăd acordarea asistenței juridice și în cauzele civile, contravenționale și de contencios administrativ, a crescut volumul și complexitatea lucrului efectuat de către oficiile teritoriale, însă numărul angajaților rămânând practic neschimbat, cu excepția anului 2011 când numărul de unități per-sistem a fost suplinit cu 3 unități de consultant. Volumul de lucru în permanentă creștere necesită adaptările de rigoare manageriale și de resurse umane alocate.

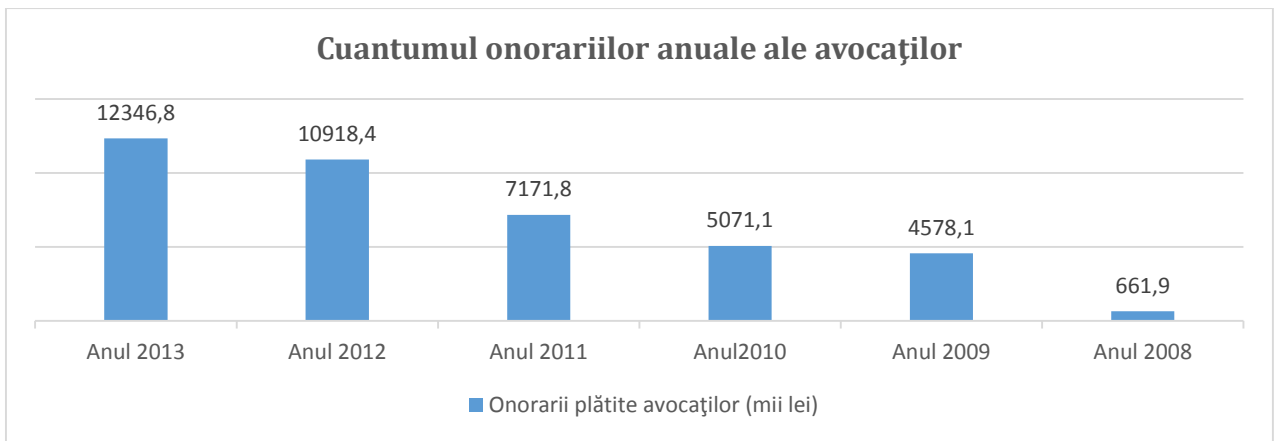
Pentru promovarea unui management mai eficient al resurselor umane în cadrul sistemului de asistență juridică garantată de stat, prin identificarea și ajustarea necesităților de personal pentru Oficiile Teritoriale, la solicitarea CNAJGS în anul 2013, 2 experți naționali au efectuat studiul privind necesitățile de personal în Oficiile Teritoriale ale CNAJGS. Recomandările formulate vor fi utile pentru ajustarea schemei de încadrare a personalului. Efectuarea prezentului studiu și ajustarea schemei de încadrare a personalului Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS, este stabilită ca și prioritate în vederea consolidării capacității de organizare și administrare a sistemului asistenței juridice garantate de stat, în Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 și Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2011-2014.

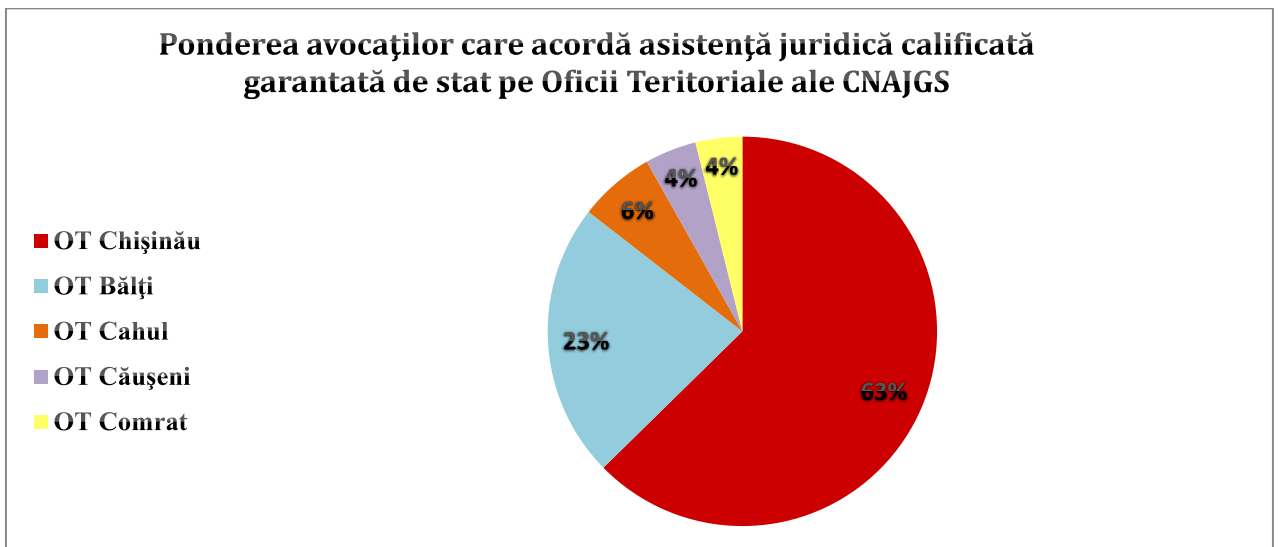
Prestatorii de servicii de asistență juridică garantată de stat. Pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat în anul 2013 au fost implicați 490 avocați care acordă asistență juridică la cerere și 12 avocați publici. În total în țară activează (cu excepția avocaților care și-au suspendat licența pentru exercitarea profesiei de avocat) circa 1754 avocați.

Este de menționat că numărul de avocați interesați în acordarea asistenței juridice garantate de stat este în creștere. Totodată, diminuarea numărului de avocați implicați în sistem în anul 2013 este determinată de intensificarea procesului de monitorizare a calității serviciilor prestate de către avocați, fapt care adus la excluderea din sistem a unui număr însemnat de avocați.

Datorită numărului de beneficiari și cauze pentru care se acordă asistență juridică garantată de stat în permanentă creștere, cuantumul onorariilor anuale plătite avocaților este în creștere, în anul 2013 în raport cu anul 2012 s-a majorat cu 12 %.

Se constată că ponderea avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat corespunde volumului de lucru care revine fiecărui Oficiu teritorial.

În anul 2013, CNAJGS a extins rețeaua de avocați publici pe întreg teritoriul țării cu suplینirea listei cu încă 5 avocați publici, minim câte un avocat public în raza de activitate a fiecărui Oficiu teritorial. În anul 2013, în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat au activat 12 avocați publici, 8 în mun. Chișinău, și câte unul în raza de activitate a celorlalte Oficii Teritoriale ale CNAJGS, fiind suplinit numărul acestora în raport cu anul 2012 cu 5 unități. Avocații publici au acordat asistență juridică calificată garantată de stat în 2013 pe 721 cauze, în baza contractelor încheiate cu Oficiile teritoriale ale CNAJGS.

Începând cu anul 2012 remunerarea avocaților publici se face din contul mijloacelor financiare alocate pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat. Extinderea în continuare a numărului de avocați publici se efectuează în cadrul implementării priorităților stabilite în domeniul justiției prin *Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016*. Astfel în anul 2014 numărul avocaților publici este extins până la 14 unități, fiindu-le

asigurată dotarea tehnică și birotică pentru a asigura activitatea acestora. Avocații publici spre deosebire de avocații care acordă asistență juridică garantată de stat la cerere nu au dreptul de a acorda asistență juridică în cazuri particulare, în baza contractului încheiat cu clientul. Activitatea avocatului public în acordarea asistenței juridice garantate de stat este mai vastă, decât acordarea asistenței juridice calificate și primare. Rolul de avocat public presupune inclusiv identificarea lacunelor existente în sistemul justiției penale și promovarea serviciilor juridice de calitate.

O altă particularitate a activității avocaților publici este reprezentarea beneficiarilor pe cauze penale, cu precădere în cazul infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave. Ca și excepție avocații publici pot prelua și câte un dosar civil, aproximativ unul pe lună. Avocații publici se implică și în cazuri de litigare strategică, fiind evidențiate mai multe cazuri de succes, îndeosebi în apărarea victimelor torturii și altor rele tratamente, inumane și degradante.

Calitatea serviciilor de asistență juridică garantată de stat.

Aspectul calității serviciilor de asistență juridică garantată de stat își păstrează importanța în cadrul determinării priorităților de activitate ale CNAJGS. Se constată îmbunătățirea calității asistenței juridice garantate de stat, fapt consemnat în cadrul unui Raport elaborat urmare a vizitei expertului internațional Roger Smith² (Marea Britanie) cu scopul evaluării necesităților CNAJGS privind calitatea serviciilor. Adicional, la solicitarea CNAJGS, 2 experți naționali au efectuat studiul privind elaborarea mecanismului de monitorizare a calității asistenței juridice garantate de stat.

Este asigurată continuitatea monitorizării activității avocaților și parajuriștilor care acordă asistență juridică garantată de stat, ca fiind unul dintre instrumente de asigurare a calității. În cadrul procesului de monitorizare pe parcursul anului 2013 au fost constatate anumite deficiențe în activitatea avocaților, printre care și lipsa dosarului în apărare la avocații monitorizați. Pentru înlăturarea deficienței constatate, de către CNAJGS au fost revizuite clauzele contractuale, fiind aprobat un nou tip pentru anul 2014. Astfel, a fost inserată expres obligația de a întocmi un dosar în apărare, după modelul aprobat de Consiliul Național, pentru fiecare cauză pe care avocatul a fost desemnat de Oficiul teritorial al CNAJGS. La acest capitol, de către CNAJGS a fost aprobat modelul dosarului în apărare pe cauză, ținut de către avocații care acordă asistență juridică garantată de stat. În acest sens, sunt prevăzute un minim de acte necesare a se conține în dosarul de apărare prezentat de către avocat la monitorizare. Întru asigurarea respectării obligației date a fost reglementată și sancțiunea în cazul constatării faptului contrar. Astfel, Oficiul teritorial al CNAJGS este în drept să rezilieze unilateral contractul, în cazul în care avocatul nu ține dosarele în apărare pentru fiecare cauză.

În același timp nu a fost neglijată calitatea asistenței juridice primare oferite de către parajuriști. Trimestrial un consultant sau coordonatorul Oficiului teritorial efectuează câte o vizită de monitorizare și evaluare a parajuriștilor care activează în localitățile incluse în circumscripția Oficiului teritorial respectiv. Constatările și recomandările formulate urmare a procesului de monitorizare și evaluare a parajuriștilor se conțin în Rapoarte analitice trimestriale elaborate de Aparatul administrativ al CNAJGS. Activitățile de monitorizare și

² Roger Smith (Marea Britanie), expert internațional și Olga Rabei (Moldova), consultant național: Raport „Calitatea serviciilor de Asistență Juridică Garantată de Stat: Evaluarea necesităților Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat”

evaluare a parajuriștilor au fost efectuate în colaborare și cu suportul Fundației „Soros-Moldova”.

Instruirea continuă a avocaților reprezintă la fel unul dintre instrumentele de asigurarea calității serviciilor de asistență juridică garantată de stat. Astfel, în anul 2013 avocații care acordă asistență juridică garantată de stat au beneficiat de sesiuni de instruire organizate de către CNAJGS în colaborare cu partenerii săi de dezvoltare. În rezultat, majoritatea avocaților înscriși în Registrul prestatorilor de asistență juridică garantată de stat au acumulat a câte cel puțin 20 ore de instruire, înregistrându-se avocați și cu peste 45 ore de formare continuă.

Dacă aspectul calității ține în mare măsură și de pregătirea profesională a celor ce acordă acest tip de servicii, de către CNAJGS a fost revizuit mecanismul de accesare în sistem al avocaților. Astfel, prin Hotărârea CNAJGS nr. 17 din 11 iunie 2013 au fost aprobate modificările la Regulamentul cu privire la concursul de selectare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat. A fost completat dosarul de participare la concurs cu alte acte necesare a fi prezentate de către candidatul-avocat, după cum este Avizul Baroului de Avocați pentru admiterea avocatului în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat. În acest mod este adusă și contribuția Uniunii Avocaților din Republica Moldova în procesul de selectare a avocaților. De asemenea, proba interviului a devenit una obligatorie, de către membrii comisiilor de concurs completându-se câte un act de evaluare cu indicarea punctajului pentru fiecare criteriu de selectare și a punctajului total acumulat. Acest fapt demonstrează că pentru CNAJGS calitatea serviciilor de asistență juridică garantată de stat constituie o prioritate în activitate.

Evidența, monitorizarea și evaluarea activității de acordare a asistenței juridice garantate de stat de către Oficiile teritoriale ale CNAJGS.

În anul 2013 au fost efectuate 12 vizite de monitorizare a activității Oficiilor teritoriale ale CNAJGS de către Comisia de monitorizare și evaluare constituită în cadrul Aparatului administrativ al CNAJGS. În cadrul vizitelor au fost monitorizate aspectele activității Oficiilor teritoriale referitor la:

- Buna funcționare a Oficiului;
- Resurse umane;
- Lucrări de secretariat și arhivă;
- Evidența contabilă și documentația financiară;
- Prestatorii de servicii (evidența, documentarea, monitorizarea);
- Asistența juridică calificată;
- Asistența juridică de urgență;
- Asistența juridică primară;
- Interacțiunea cu avocații, organele de drept și beneficiarii;
- Interacțiunea cu CNAJGS;
- Mediatizarea activității de acordare a asistenței juridice garantate de stat.

La fiecare vizită de monitorizare a fost întocmit un act de monitorizare și evaluare a activității, fiind acordate calificative: bine; satisfăcător; nesatisfăcător. Ca urmare a observațiilor efectuate în procesul de monitorizare, comisia a formulat recomandări de îmbunătățire a activității Oficiilor teritoriale. Gradul de îndeplinire a recomandărilor formulate în procesul de monitorizare va fi evaluat în cadrul următoarelor vizite.

Pentru a facilita procesul de colectare a datelor statistice, dar și de procesare a solicitărilor de asistență juridică garantată de stat, la începutul anului 2013 în activitatea cotidiană a Oficiilor teritoriale a fost implementat sistemul de evidență automatizată a datelor statistice. Sistemul permite generarea automată a deciziei de asistență juridică garantată de stat, colectarea și sistematizarea automată, pe criteriile prestabilite a datelor statistice necesare dezvoltării sistemului de asistență juridică garantată de stat, în același timp duce la optimizarea schimbului de date dintre Oficii, facilitează munca angajaților, constituind o bază de date centralizată a activității celor cinci Oficii Teritoriale.

Trimestrial și anual, conform prevederilor Regulamentului funcționării Oficiilor teritoriale ale CNAJGS (MO al RM, 2008, nr. 160-161, art. 463), Oficiile teritoriale ale CNAJGS prezintă rapoarte cu privire la utilizarea mijloacelor financiare alocate pentru acordarea de asistență juridică garantată de stat, modelul raportului este aprobat prin Hotărârea CNAJGS nr. 17 din 6 octombrie 2008. Odată cu prezentarea rapoartelor narrative, Oficiile teritoriale ale CNAJGS prezintă datele statistice privind volumul de asistență juridică calificată garantată de stat, în baza indicatorilor de colectare aprobați prin Hotărârea CNAJGS nr. 14 din 14 martie 2013. Aparatul administrativ al CNAJGS colectează datele statistice și cele prezentate în rapoartele financiare, compilează informația și o prezintă membrilor CNAJGS trimestrial în cadrul ședințelor ordinare. Aceste date permit a valorifica în termeni utili informația necesară pentru dezvoltarea sistemului.

Pentru a asigura transparența în activitatea desfășurată datele statistice compilate sunt actualizate permanent pe site-ul oficial www.cnajgs.md la rubrica "Informații utile".

Colaborarea Oficiilor teritoriale ale CNAJGS cu organele de drept.

Colaborarea Oficiilor teritoriale cu reprezentanții organelor de drept are loc permanent, de activitatea întreprinsă în comun al acestora depinde calitatea asistenței juridice acordate, rapiditatea preluării solicitării și asigurării bănuțului, învinuțului, inculpatului în procesul penal cu un apărător garantat de stat. Remedierea unor neajunsuri sau abateri întâlnite în procesul de colaborare, sunt înlăturate prin organizarea întrunirilor periodice cu reprezentanții organelor de drept. Astfel în anul 2013, coordonatorii Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS au organizat întruniri cu reprezentanții organelor procuraturii, comisariatelor și a instanțelor de judecată din aceste regiuni în vederea clarificării unor situații incerte legate de interpretarea corectă a prevederilor normative din domeniul asistenței juridice garantate de stat (în special procedura de solicitare și desemnare a unui avocat cât și asistența juridică de urgență). De asemenea, au avut loc întruniri cu reprezentanții CNA, Procuraturii Militare, Judecătoria, cu scopul de a înlătura deficiențele în vederea interpretării neuniforme a legislației cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Pe parcursul anului Directorul executiv al CNAJGS și coordonatorul Oficiului Teritorial Chișinău au înaintat note informative la Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Afacerilor Interne, Direcția Generală Urmărire Penală, Centrul Național anticorupție, cu privire la interpretarea diferită a unor prevederi legate de Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, prezentând unele recomandări pentru a unifica modul de aplicare a acestora.

III. OBIECTIVE STRATEGICE ȘI PLANUL DE ACȚIUNI PENTRU ANUL 2014

Prin *Strategia de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru anii 2012-2014*, CNAJGS și-a fixat următoarele obiective de dezvoltare a sistemului (acestea derivând din Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”, 2011-2014, din *Strategia de Reformare a Sectorului Justiției pentru anii 2011-2016 și Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2011-2014*):

1. Consolidarea capacității CNAJGS și a Oficiilor teritoriale ale CNAJGS de organizare și administrare a procesului de acordare a asistenței juridice garantate de stat

- a) Revizuirea cadrului normativ-juridic și promovarea modificărilor în legislație în vederea înlăturării lacunelor și coliziilor în procesul de acordare a asistenței juridice garantate de stat;
- b) Generalizarea practicii de implementare și elaborarea de recomandări în vederea aplicării uniforme a legislației în domeniul asistenței juridice garantate de stat;
- c) Revizuirea activității curente a Oficiilor teritoriale ale CNAJGS și luarea măsurilor instituționale conform competenței;
- d) Ajustarea schemei de încadrare/remunerare a personalului în contextul extinderii sistemului asistenței juridice garantate de stat și pentru non-penale, precum și instituirea noilor scheme de acordare a asistenței juridice acordare a asistenței juridice garantate de stat, instruirea coordonatorilor, specialiștilor Oficiilor teritoriale ale CNAJGS și personalului Aparatului administrativ al CNAJGS;
- e) Colectarea și analiza trimestrială a datelor statistice pentru determinarea necesităților, stabilirea tendințelor și dinamicii în cadrul sistemului, precum și estimarea costurilor de asistență juridică garantată de stat, inclusiv prin optimizarea performanței sistemului de evidență automatizată a datelor statistice;
- f) Monitorizarea calității asistenței juridice garantate de stat prin efectuarea vizitelor de monitorizare a Oficiilor teritoriale ale CNAJGS;
- g) Monitorizarea calității serviciilor de asistență juridică primară acordată de parajuriști și asociațiile obștești;
- h) Asigurarea unei planificări bugetare eficiente a costurilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat pentru anii 2015-2017;
- i) Elaborarea și implementarea mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat;
- j) Elaborarea și implementarea mecanismului de acces la bazele de date pentru verificarea capacității de plată a solicitanților de asistență juridică garantată de stat;
- k) Identificarea unor surse adiționale care vor putea fi utilizate la consolidarea sistemului asistenței juridice garantate de stat;
- l) Actualizarea Strategiei de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat;
- m) Elaborarea și implementarea Planului anual de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat și determinarea rolurilor și responsabilităților.

2. Diversificarea spectrului de servicii de asistență juridică garantată de stat

- a) Extinderea rețelei de parajuriști la scară națională și ajustarea cadrului normativ privind acordarea asistenței juridice primare;

- b) Implementarea mecanismului de acordare a asistenței juridice primare de către asociațiile obștești;
- c) Pilotarea, după caz, a unor noi modele de acordare a asistenței juridice garantate de stat, orientate la necesitățile beneficiarilor din categoriile social-vulnerabile.

3. *Îmbunătățirea calității serviciilor de asistență juridică garantată de stat*

- a) Elaborarea criteriilor (standardelor) de stabilire a complexității cauzelor contravenționale, civile sau de contencios administrativ, din punct de vedere al dreptului material sau al celui procesual, pentru care se oferă asistență juridică calificată garantată de stat persoanelor care nu dispun de mijloace pentru plata acestor servicii;
- b) Susținerea Uniunii Avocaților și partenerilor săi în procesul de elaborare a unui set de standarde de activitate a avocaților care ar putea servi drept repere în procesul de monitorizare a calității serviciilor de asistență juridică garantată de stat acordate de către avocați; participarea la elaborarea ghidurilor practice și metodologice pentru avocați;
- c) Extinderea numărului avocaților publici care acordă asistență juridică garantată de stat calificată și primară și dotarea tehnică a birourilor avocaților publici;
- d) Actualizarea și instituirea de noi liste a avocaților specializați pe anumite tipuri de cauze pentru care se acordă asistența juridică garantată de stat;
- e) Contribuirea la instruirea continuă a persoanelor autorizate să acorde asistență juridică garantată de stat și consolidarea parteneriatelor cu prestatorii de servicii de instruire inițială și continuă;
- f) Elaborarea ghidurilor metodologice pentru avocații specializați care acordă asistență juridică garantată de stat;
- g) Elaborarea și implementarea noului mecanism de monitorizare a calității asistenței juridice garantate de stat, monitorizarea calității asistenței juridice garantate de stat acordate de către persoanele autorizate;
- h) Facilitarea elaborării și implementării unor programe conexe, precum asistența juridică holistică, acțiuni de interes public, promovarea alternativelor la procesele judiciare clasice etc.

4. *Asigurarea transparenței de funcționare a sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat și a accesului la informație cu caracter juridic și consolidarea parteneriatelor*

- a) Asigurarea transparenței de funcționare a sistemului de asistență juridică garantată de stat prin comunicarea informațiilor relevante prin intermediul mass-media și plasarea permanentă a informației pe pagina web a CNAJGS;
- b) Sensibilizarea comunității juridice și a publicului în general referitor la inovațiile în sistemul de asistență juridică garantată de stat;
- c) Intensificarea circuitului informațional între CNAJGS, Aparatul administrativ al CNAJGS și Oficiile sale teritoriale; CNAJGS și Parlament, Guvern, Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor; CNAJGS și Uniunea Avocaților; CNAJGS și mass-media; CNAJGS, Oficiile sale Teritoriale și actorii justiției: judecători, procurori, ofițeri de urmărire penală; Oficiile teritoriale ale CNAJGS și mass-media locală;
- d) Asigurarea unei colaborări eficiente cu organele de drept în vederea respectării drepturilor și intereselor legitime ale beneficiarilor de asistență juridică garantată de stat;

- e) Consolidarea parteneriatelor cu organizațiile interesate în promovarea accesului la justiție și accesului la informație cu caracter juridic pentru diferite segmente ale populației Republicii Moldova, inclusiv cu parteneri de dezvoltare și organizații din alte state în vederea preluării de bune practici în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat;
- f) Formarea unor parteneriate durabile cu asociațiile obștești, instituțiile de învățământ și mediul academic în vederea monitorizării și cercetării domeniului asistenței juridice garantate de stat, promovării accesului la informație cu caracter juridic, precum și cooptării voluntarilor în sistem;
- g) Mediatizarea schemei de acordare a asistenței juridice garantate de stat în special pentru cauze non-penale.

Obiectivele operaționale pentru anul 2014 se reflectă în *Planul de acțiuni pentru anul 2014 de implementare a Strategiei de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru anii 2012-2014* și altor angajamente ale CNAJGS prevăzute în documentele de politici ale Republicii Moldova (se anexează la prezentul raport).